Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

1.10.2018 KEHA/3369/2018

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Viite Asiantuntijalausuntopyyntö koskien hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Asia: Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunto hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi 2019 – teema työvoimapoliittisen koulutuksen järjestelmän toimivuus

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä valtion talousarvioksi vuodelle 2019 teemalla työvoimapoliittisen koulutuksen järjestelmän toimivuus. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus lausuu asiasta seuraavaa:

Valtion talousarviossa 2019 työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla painotetaan toimenpiteitä, joilla kehitetään työelämää kansalaisten ja elinkeinoelämän tarpeisiin. Maakuntahallintoon varaudutaan valmistautumalla työllisyys- ja yrittäjyyspalvelujen kehittämistä laadukkaiden ja tehokkaiden kasvupalvelujen suuntaan mm. kasvupalvelupilotien avulla. Työvoimakoulutus on yksi keskeinen palvelu osaamisen kehittämisessä ja tulevissa kasvupalveluissa. **Työvoimakoulutus on erittäin joustava ja nopeasti reagoiva koulutusmalli työelämän ja yritysten erilaisiin tarpeisiin. Räätälöidyillä palveluilla ja esimerkiksi koulutuksen puitesopimuksilla koulutus saadaan käyntiin nopeasti.**

Pohjois-Pohjanmaalla työvoimakoulutukset ja yritysten kanssa yhteistyössä toteutettavat räätälöidyt yhteishankintakoulutukset ovat pääsääntöisesti olleet lyhytkestoisia yrityslähtöisiä koulutuksia. Yritysten tarpeita saadaan koulutussuunnittelun tueksi mm. TE-toimiston yrityskäynneillä. Rekry- ja muutoskoulutukset ovat olleet suosittuja ja niiden työvoimapoliittinen vaikuttavuus on ollut hyvä työllistymisnäkökulmasta. Valtion talousarviossa painotettu yrityslähtöisyys on painotuksena myös Pohjois-Pohjanmaalla jatkossakin.

Työvoimakoulutusten laatua seurataan opiskelijapalautejärjestelmällä (OPAL), varmennuskäynneillä ja palveluntuottajien tuottamien raporttien kautta. OPAL-palautteet koulutuksista ovat ollet pääsääntöisesti hyviä eli koulutusten laatu on opiskelijoiden mielestä hyvää.

Osa työvoimakoulutusta kilpailutetaan ELY-keskuksissa tulosperusteisina hankintoina. Tulospalkkiota maksetaan esim. koulutuksen jälkeisestä pitempiaikaisesta työllistymisestä. Tulokset ja kokemukset ovat tois-

POHJOIS-POHJANMAAN ELIKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
Puh. 0295 038 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa
Veteraanikatu 1
PL 86
90101 Oulu
Valtakatu 4
PL 103
84101 Ylivieska

taiseksi olleet vaihtelevia, mutta tulosperusteisten koulutusten kokeiluja jatketaan ja malleja kehitetään. **Koulutuksenjärjestäjistä kaikilla ei vielä ole käytännön valmiuksia ja taloudellisia edellytyksiä tulosperusteiseen hankintamalliin.**

Vuoden 2018 alusta tutkintoon ja tutkinnon osiin johtava koulutus ja sen määrärahat valtion talousarviossa on siirretty opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle osana toisen asteen koulutusreformia valtionosuusrahoitukselle. Työvoimakoulutuksen opiskelijavuosikiintiöt ovat mukana koulutuksen järjestäjien järjestämisluvissa. Koulutus on haettavissa TE-hallinnon kautta ja opiskelijavalinnat tehdään TE-toimistossa. Muutos hallinnonalojen välillä on pääsääntöisesti toiminut joustavasti TE-hallinnon näkökulmasta. Pohjois-Pohjanmaalla on kuusi koulutuksen järjestäjää, joilla on työvoimakoulutustehtävä. Tämä mahdollistaa laaja-alaisen koulutustarjonnan TE-toimiston asiakkaille. **On kuitenkin todettava, että OKM:n järjestämislupien kautta toteutettava työvoimakoulutus ei reagoi työelämän tarpeisiin yhtä joustavasti kuin TE-hallinnon kautta toteutettava koulutus. Haasteena on myös vuosittaiset opiskelijavuosikiintiöt, jotka saadaan tietoon seuraavaa vuotta varten melko myöhään.**

Opiskelijakiintiötä ja -määrärahoja työvoimakoulutukseen on lisätty OKM:n hallinnonalalla paitsi toisen asteen ammatillisessa opetuksessa ja myös korkeakouluissa, mikä on uusi avaus ja myönteinen asia. ELY-keskusten, TE-toimiston ja oppilaitosten sekä ministeriöiden välinen koordinaatio ja yhteistyö tältä osin on kehittynyt myönteiseen suuntaan. Työvoimakoulutuksen toteutus edellyttää jatkossakin tiivistä yhteistyötä, jotta kokonaisuus toimii ja asiakkaiden näkökulmasta hakeutuminen työvoimakoulutukseen on selkeää. Aluetasolla koordinaatiota tarvitaan, jotta elinkeinoelämä saa nopeasti tarvitsemaansa työvoimaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla toteutettavassa yrityslähtöisessä yhteishankintakoulutuksessa tulisi pystyä suorittamaan osatutkintoja, jotta työllistyminen helpottuisi. Tällä hetkellä se ei ole mahdollista. Useilla toimialoilla työllistymisen edellytyksenä on, että vähintään osatutkinto on suoritettu. Ei ole yritysosuutta maksavan yrityksen tai koulutettavan asiakkaan kannalta mielekästä, että yrityslähtöisessä yhteishankintakoulutuksessa tutkinnonosaa varten joutuisi hakeutumaan erikseen toiseen koulutukseen.

Työvoimakoulutuksen vaikuttavuusmittarina on usean vuoden ajan ollut 3 kk:n jälkeinen työttömyystilanne. Vuoden 2019 talousarviossa vaikuttavuustavoite on alle 32 %. Koska tutkintoonjohtava työvoimakoulutus on TE-hallinnon ulkopuolella, olisi hyvä seurata erikseen vaikuttavuutta OKM:n ja TEMin hallinnonalojen osalta.

Työvoimakoulutukseen hakeutuvien TE-toimistojen asiakkaiden määrä on joidenkin koulutusten osalta ollut laskusuunnassa. Markkinointitoimenpiteitä ja asiakasohjausta on tehostettu, mutta silti joitakin yritysläh-

töisiä ja rekrykoulutuksia on jopa jouduttu perumaan hakijapulan takia. Peruttuja koulutuksia on ollut mm. rakennusalalla, jolla kohtaanto-ongelmaa esiintyy. Perutut koulutukset ovat ikäviä hakijoille, yrityksille, koulutuksenjärjestäjille sekä TE-hallinnolle.

Työvoimakoulutuksena toteuttavaan kotoutumiskoulutukseen on tämän hetkisen tilanteen mukaan ollut riittävästi määrärahoja. Jossakin määrin kotoutumiskoulutuksen ryhmäkokoja on jouduttu pienentämään tai koulutusta siirtämään isommille paikkakunnille. Muutama ammatillisia opintoja sisältänyt kotokoulutus on jouduttu kokonaan perumaan hakijapulan vuoksi, mikä on ollut yllättävää. **Vuoden 2019 kotoutumiskoulutuksen keskimääräinen htv-arvio vaikuttaa realistiselta, mikäli turvapaikanhakija- ja maahanmuuttotilanne ei olennaisesti muutu.**

Omaehtoinen opiskelu on nostanut suosiotaan merkittävästi viime vuosina. Erityisesti naiset ovat hakeutuneet tähän palveluun. Omaehtoisen opiskelun haasteena osaavan työvoiman saatavuusongelman ratkaisemisessa on osittain ollut opiskelujen pitkä kesto verrattuna työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alan rahoittamaan työvoimakoulutukseen ja yhteishankintakoulutukseen. **Omaehtoisen koulutuksen keskimääräisiä pituuksia tulisi pyrkiä lyhentämään työelämän tarpeita paremmin vastaavaksi.**

Valtion talousarvion 2019 momentin 32.30.51 määrärahoja saa käyttää mm. kasvupalvelupilottien ja muiden pilottien osalta palveluntuottajalta hankittavaan kokonaisuuteen, johon sisältyy mm. työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia, työnvälityspalvelua tai työvoimakoulutusta. TE-hallinnossa on ollut epäselvyyttä siitä, mitä pilottien ei-asiakaspalveluun liittyviä kustannuksia voidaan maksaa momentilta. **Kasvupalvelupiloteissa tullee tilanteita, joissa nykyisiä TE-toimistojen henkilöitä siirtyy palveluntuottajan palvelukseen pilotin ajaksi ja on epäselvää, voidaanko näitä kustannuksia maksaa työllisyysmäärärahojen momentilta.** Tältä osin kaivattaisiin selkeytystä talousarvion perusteluihin.

Johtaja Petri Keränen

Yksikön päällikkö Eine Kela